

10. mail
1926.

IV. aastakäik.

Ilmub 20 korda aastas, nimelt iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

Telimise hind:	Aastas	Mk. 500.—	uulutuste hind:	1 lehekülj	Mk. 3000.—
	Pooles aastas	250.—		1/2 "	1500.—
	Üksik number	25.—		1/4 "	800.—
	1923 aastak.	50.—		1/8 "	400.—
	1924 "	300.—		1/16 "	200.—
	1925 "	500.—		Dokumentide kaotamise kuulutused	Mk. 50 dokumendi pealt.
Kõidetud aastakäigud	Mk. 80, 125 ja 150 kallimad.		Omavalitsustele kuulutuste pealt lehekülgede järele 30% hinnaalandust.		

Toimetus ja talitus Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12. Telefon Nr. 4—72.
Jooksev arve: Eesti Panga Tallinna osakond Nr. 609.

SISU:

Kas anda alevikkudele alevi õigused?	Lhk.	139
Kantseleiliku töö lihtsustamine ja vähendamine (järg)	"	140
Omavalitsuse tuletõrje asutamine tehtagu ka valdadele sunduslikuks — J. Kokamägi	"	142
Eesti vapid — A. K. Martinson	"	144
Maakonnav. 1926 a. tulude ja kulude eelarvete kokkuvõte	"	146
Omavalitsuste päevauudised	"	148
Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegev.	"	148
Riigikohtu seletused	"	149
Küsimused ja vastused	"	150
Kuulutused	"	138, 152

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuse Kinnitus Aktsia Selts „OMA“

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Viljandi maakonnaavalitsus

annab välja kinnisel võistlus-pakkumisel **18. mail s. a. kell 12 päeval**, maakonnaavalitsuse ruumes, Viljandi-Klaassepa

KIVITEE E HITUSTÖÖD.

Tee pikkus 2,82 kilomeetrit.

20 mrk. tempelmargiga varustatud pakkumised tulevad kinnistes ümbrikutes tähen-
datud ajaks maakonnaavalitsusele sisse anda. Pakkumise kindlustuseks 10% pakkumise
summast sularahas ehk panga garantiis pakkumisele juurde lisada.

Lähemaid teateid väljaantavate tööde ja pakkumiste tingimuste kohta saab Viljandi
maakonnaavalitsuse ehitus-teedeosakonnast igal äripäeval kella 8—15.

Viljandi maakonnaavalitsuse ehitus-teedeosakond.

PETSERI MAAKONNAVALITSUS

teatab, et 18-mal mail, s. a. kell 14, maakonnaavalitsuse ruumides, saavad suusõnalisel
vähempakkumisel, järempakkumisega kolme päeva pärast, s. o. 21. mail, välja antud

Petseri-Irboska tee 2 kilomeetril mullatööd (617 ruut sülda)

ja kivitee ehitamine (440 ruut sülda).

Vähempakkumistest osavõtjatel tuleb tagatis 125.000 marga suuruses sula rahas
ehk panga garantiides maakonnaavalitsuse kassasse sissemaksta.

Tööde kirjeldustega, konditsioonidega ja tehniliste tingimistega võib tutvuneda
maakonnaavalitsuse Tehnika osakonnas igal tööpäeval kella 10—13-ni.

PETSERI MAAKONNAVALITSUS.

Kõidetud „Maaomavalitsuse“ aastakäigud.

Kokkuleppe põhjal kõitekojaga, võtab „Maaomavalitsuse“ talitus vastu
tellimisi ilmunud „Maaomavalitsuse“ aastakäikude peale kolmesuguses
kõites järgmiste hindadega:

Kõidetud aastakäikude hind

	1923 ja 24 a. kokku	1925 a.
Koolikõide	430	580
Kalinkorikõide	475	625
Naha- ja kalinkorikõide	500	650

„M A A O M A V A L I T S U S“ TALITUS.

Kas anda alevikkudele alevi õigused?

Alevite hulk on kasvanud nii suureks, et kavatsus on nendest kolmeteistkümme suuremat linnadeks muuta. Need alevid iseseisvate administratiivüksusena on tekkinud vähem kui kümne aasta jooksul. Tung uusi alevi luua kestab edasi. Ühe ehk teise maakonnanõukogu päevakorrast võib vahetevahel selle ehk teise aleviku eraldamise küsimust iseseisvaks administratiivüksuseks leida.

Alevikkudele aleviõiguse andmise küsimuse tõstavad üles kas aleviku elanikud ehk nende eestvedajad, või vallaomavalitsus, kelle administratiivpiirkonda alevik kuulub. Esimesel juhtumisel tahab alevik valla alt lahti saada, teisel juhtumisel vald alevikust ja nende elanikkudest.

Valla alt lahtisaamise põhjuseks on alevikkudel olnud vallamaja kaugus, erilised tööd-ettevõtted aleviku seisukorra parandamises ehk lihtsalt tahe ise ennast valitseda.

Esimene põhjus on mitmel pool tõsiseks vajaduseks olnud, näit. Naroova-Jõesuus, Jõhvis ja Sindis, milledest nende end. ema-valla vallamajad Peetri, Jõhvi ja Taali mõne kilomeetri, isegi üle kümne kilomeetri kaugusel asuvad, kus asja õiendamaks käimine tõsiseid raskusi sünnitab, eriti siis, kui alevis üle kümnetuhande võera viibib, nagu endisel ajal Naroova-Jõesuus.

Erilisi töid alevi heakorral alal on vähem olnud. Siin oleks esimesel kohal uulitsad — teed. Et meie alevite majad peasjalikult keskkoha kokkujooksvate maantee ääres asuvad, on uute teede-uulitsate rajamine ja sillutamine ainult üksikutes suuremates alevites omavalitsuse nõude põhjuseks saanud olla, kuna teised alevid, kus vabrik administratiivüksuseks, teede-ehituse küsimust ülepea ei tunne, sest vabriku valitsus hoolitseb ise selle eest, mitte vabriku teenistusesse kuuluvad elanikud.

Enamatel juhtumistel on aleviasutamise tahe, soov vallast lahti lüüa, tekkinud soovist ise valitseda, sest nii tihti on vallamaja just alevikkus, koolimaja samuti, ei ole ka heakorral asjus asja, mida vald teostanud pole. Sarnasel juhtumisel põhjendatakse seda muidugi aleviku elu lahkiminekuga põllutööstuslikust vallast.

Kui küsimus, alevikku vallast lahutada,

valla omavalitsuse poolt ülestõstetakse, siis põhjusel, et aleviku elanikkude meelsus ei ole valla elanikkude enamusele soovitatav. See meelsus annab ennast tunda vallaomavalitsuse nõukogu ja -valitsuse koosseisus. Et lahti saada võerast vaimust, siis — alevikule alevi õigused! Ühel ajal võera vaimuga kardetakse ka hoolekande kulude tõusu, sest alevikkudesse on kogunud muu hulgas kehva rahvast.

Ühel ehk teisel nimetatud põhjustel tõusevad alevikkudele alevi õiguse andmise küsimused ka nüüd ja edaspidi veel päevakorraks.

Missugune seisukoht nendes küsimustes võtta: anda aleviõigused või mitte?

Kõige pealt on see küsimus muidugi kohalik küsimus. Esimeses jones määrab otsuse motiivid ära aleviku seisukoht, suurus ja ehitustingimused. Nüüd, kus suuremad alevikud ammu juba alevitena ja, võib olla, pea isegi linnadena esinevad, saab vaevalt aga uskuda, et elulisi põhjusi alevite asutamiseks leidub. Ei tohiks selle küsimuse otsustamise juures kunagi unustada aga ka rahvamajanduslisi küsimusi. Ja need küsimused annavad asja kohta juba üldiselt kindla seisukoha.

Kui alevitele linnaõiguse andmise küsimus päevakorraks tõsteti, siis põhjendati seda alevite raske majanduslise seisukorraga. Täheleb, meie alevite majandusline seisukord ei ole hülgav, kuigi nad isikumaksu võtmise õiguse on saanud. Kui seda öeldakse meie seniste suuremate alevite kohta, mis teeksid siis tulevased vähemad alevid? Vaadeldes alevite eelarvesi, leiame, et suure protsendi alevite sissetulekust moodustab trahterimaks. Loomulik väikeste alevite kohta, kus maksud liikumata varanduse pealt suurt ei anna, missugune maks vallaomavalitsuses suurema osa tuludest moodustab. Kõige selle tagajärjel on see nähtus harilik, et kui maakonnanõukogu on alevikule aleviõigused annud, on ta sunnitud varsti alevile ka ühe, lõpuks teise ehk veel kolmandamagi restoraani või õllepoe loa andma, et alev iseseisva üksusena püsida saaks. Kui maakonnanõukogu, nähes joogikohtades hädaohtu alevi heakorrale ja ümbruskona huvidele, nende avamiseks soovitud määral vastu ei tule, siis tõusevad enesestmõiste-

tavalt konfliktid ja soovid linnaõigusi saada, et kõik oleks ainult alevi enese teha.

Uued alevid tooks paratamatult ka uue alkoholimüügikohtade võrgu ellu ja sellega ümbruskonna valdade elanikkudele uue joogikohtade maksu, rääkimata moraalsest mõjust. Kõik kinnitused enne loasaamist omaga väljatulla ilma trahterita on tühja läinud.

Millest tuleb siis see, et nüpea, kui alev on vallast eraldatud, vaja trahterisi asutada sissetulekute pärast, kuna alevik vallaga ühes olles seda tarvidust ei tunnud?

Uutest kuludest, enneolemata kuludest. Uus omavalitsusüksus toob uued administratiivkulud. Alevivalitsuse ülevõlpidamise kulud on täies ulatuses uus kulu, mis kanda tuleb. Kõige vähema koosseisu ja lihtsama sisseseade juures tuleb seda kulu 300.000 marga peale aastas määrata. See summa annab juba kokkusaada. Ja kui on oma-

valitsus, siis peab ta midagi ka tegema, et näidata, et nüüd alev ei ole enam valla osa. Ilma rahata ei saa aga midagi ära teha. Ja nii saadakse suured kulu summad, mida maksualused alevikodanikud otsekoheselt teel kokku ei pane.

Kuidas vastab uute administratiiv üksuste ellukutsumine praeguse silmapilgu meeleolule, kus rahvamajanduse seisukord on tulekirjades nõude ülesseadnud: kokkutõmbamine, kokkuhoidmine? Vastu käib see sellele.

Uute alevite asutamine uute kuludega ei ole kooskõlas üldriikliste ega rahvamajanduse huvidega, see käib sellele risti vastu, ja kui arvesse võtta seda, et kohalised elulised põhjused alevite asutamiseks nii tihti puuduvad, siis ei saa kaht vastust ülesseatud küsimuse kohta olla.

2. mail 1926.

Kantseleiliku töö lihtsustamine ja vähendamine.

(Järg.)

Üheks suuremaks järjekorraliseks tööandjaks maakonnaavalitsuse haridusosakondades on õpetajate palgalehed ja palga arvepidamine. See töö nõuab vähemates maakondades ühe, suuremates veel rohkema ametniku jõu. Ühtlust selles töös ei ole. Üks maakond käib õpetajate palgalehete kokkuseadmise alal üht, teine teist teed, kuid ideaalsele vähe tööjõudu nõudva süsteemi juurde pole vist keski jõudnud. Sinna tuleb aga püüda.

Et selles küsimuses mõtteid liikuma panna, esitan järgmise kava järelekaalumiseks, mis ehk õige tee leidmiseks kaasa aitab.

Esitatava kava põhijoontest on mõnigi Saaremaa maakonnas maksvast korrast laenatud, tehniline külg aga seni järeleproovimata.

Seniste üldisemalt tarvitavate igakuuliste palgalehete asemel võtta tarvitusele aastased palgalehed ja koondada need valdade kaupa kokku, nii et iga vald saab aastaks vallas asuvate õpetajate palgaraamatu umbes selle jõonistusega, kui teisel küljel kava näitab. Aasta algul täidab Haridusosakond iga õpetaja kohta palgalehe pea ja jaanuari kuu lahtri. Siis läheb palgaraamat vallavalitsusesse ja jääb sinna aasta lõpuni. Vallavalitsus maksab iga kuu m. v.

saadud rahaga palga välja, tehes eelmise kuu eeskujul palgalehtedes vastavad sissekanded (neid võivad teha palgasaaajad ise). Nii kestaks see iga kuu, kuni palga summas muudatus tuleb. Tuleb muudatus ükskõik mis põhjusel, siis teatab haridusosakond sellest palgaraha saatmisega vallavalitsusele, kus selle õpetaja palgalehe peas, kelle palk muutunud, vastav õiendus tehakse uue summa äranäitamisega. Edasi läheks asi jälle endises korras kuni uus muudatus tuleb.

Õpetajate vahetuse puhuks jäetakse palga raamatusse valla kohta 2—3 tühja lehte, nii et igal isikul palgasaaajal oma eri leht selles raamatus on. Aasta lõpul saame iga isiku poolt saadud palga summa. Töö korralikuks lõpetamiseks lisada iga sarnase valla piirkonnas palgasaaajate õpetajate palgaraamatu lõppu aasta kokkuvõtte jaoks eri blankett, mis ühtpidi kokkuvõttab iga kuus väljaantud üksikute isikute palgasummad, teistpidi kuu kokkuvõtteid aasta kokkuvõtteks. Selle aruande kogusumma peab võrduma aasta jooksul vallavalitsusele õpetajate palgaks antud summale.

Seni kui vallavalitsused aastavahetusel palgaraamatud maakonnaavalitsusele tagasi saadavad, täidavad nende aset vallaval. esitaja allkirjad palgaraha vastuvõtmise üle.

Need peaksid ka küllalt head tõendavad dokumendid olema. Vallavalitsusi raha edasiandmise asjus peab usaldama. Kui peaks palga edasimaksmise korratuse ette tulema, siis tõstavad palga mitteraajad kohe häält. Ka on võimalik järjekorralistel vallav. revideerimistel õpetajate palgamaksmise korralikkust kontrollida.

Üks on kindel: selle viisi juures väheneb töö väga tuntavalt, mitte üksi haridusosakonnas, vaid ka üldse. Võimalik, et veel lühemaid teid on. Korralik lühem tee tuleb aga siin leida tüütava töö vähendamiseks.

Kuidas rohket kirjavahetust maakonna- ja valla- ning alevivalitsuste vahel vähendada, ilma et kellegi huvid selle all kannataks, selleks pakub eeskju Viljandi maakonna val. administratiiv osakonna end. juhataja Aleks. Looritsa korraldus vallanoökogude ja alevivolikogude otsuste järelvalve asjus. Laseme täh. ringkirja 7. sept. 1925 a. Nr. 593 all enese eest ise rääkida:

Omavalitsuse ajutise järelvalveseaduse (1919 a. R. T. 78) § 8/4 põhjal on valla- ja alevivalitsused kohustatud järelvalve võimaldamiseks vallanoökogude ja alevivolikogude protokollidest ära kirju esildama maakonna valitsusele seitsme päeva jooksul peale koosoleku lõppu. Maakonna valitsusel on õigus kahe nädala jooksul (eelarvete kohta ühe kuu jooksul) avaldada proteste administratiivkohtu korras nende protokollide otsuste vastu, ühtlasi protesteeritud otsusi seisma pannes.

Senini on administratiivosakond iga esildatud protokolliga kohta valla- ja alevivalitsustele teatanud, kas vastuvõetud otsusi protestitakse või ei. Et hoiduda üleliigsest kirjavahetusest, tööjõu- ja kantselei-, kui ka postikuludest teatab administratiivosakond järgmist:

Edaspidi kõikide niisuguste vallanoökogude ja alevivolikogude protokollide kohta, mida järelvalvekorrast ei protestita, administratiivosakond enam mingisuguseid teadaandeid ei saada ja valla- ning alevivalitsused võivad neid ilma administratiivosakonna korralduste ootamata täitmisele võtta kahe nädala (eelarvete puhul ühe kuu) möödudes protokollide administratiivosakonnale kätte jõudmise päevast arvates. Leiab aga administratiivosakond esildatud protokollides seaduserikkumisi, siis saadab administratiivosakond protestimise teadaande ainult nende otsuste kohta, mis administratiivkohtu korras protestitakse, pannes ühtlasi nende otsuste täitmise seisma kuni kohtu otsuseni.

Järgmine „Maaomavalitsuse“ number ilmub

10. juunil

Tähtajaliste kuulutuste puhul ilmub
26. mail erikuulutuste number.

Talitus.

Kui aga valla- ja alevivalitsustel on tungivalt tarvis mõne otsuse kohta kiiret vastust saada, siis võivad nad administratiivosakonna poole pöörduda järelmisega telefoni teel.

Ühtlasi juhitakse vallavalitsuste, eriti aga alevivalitsuste tähtajaliste, et kõik need otsused, mis vajavad kinnitamist, ei tohi enne täitmist leida, kui sellekohased teadaanded vastavatest asutustest saadud on, väljaarvatud seaduses ettenähtud erakorralised juhtumised. Missugused otsused kinnitamist vajavad, seda peavad valla- ja alevivalitsused ise teadma. Vastutus niisuguste otsuste enneaegse täitmise puhul langeb tervelt valla- ja alevivalitsuste peale.“

See, millest eelmised näited kõnelevad, ütleb, et paberi uputust võib vähendada — hea tahtmise juures.

Kui keskvalitsuse juures seda tahtmist seni vähe on olnud, — ainukesena võiks nimetada hiljutist Siseministeeriumi korraldust paberite otsekohese adresseerimise asjus —, kui meile toodud näidetest selgeks on saanud, et võimalik on mitmekordset töövähendamist ilma ühegi kahjuta läbi viia, siis võtame meie, omavalitsuse tegeled, asja tõsiselt käsile, kaalume terve oma asjaajamise korra läbi, vaatleme ja rehkendame, mis ja kuidas saaks kergemalt, lühemalt, vähema paberiga ära teha, tuleme Maakondade Liidu kutsel lõpuks kokku, arutame ühiselt oma kavade läbi ja seame asja lihtsustamiseks konkreetseid nõudmised üles keskvalitsusele ja iseomale. Oleme seda teinud, siis on vaevalt karta, et see, kelle käes ülemvõim, seda nõuet ei sunni läbiviima ka siis, kui arusaadavaid vastuvaidlemisi tuleb nende poolt, kelle huvidesse töövähendamine ei mahu.

Nimi	Perekonna	Teenistuskoht:	Koolinimetus
		Risti	Amet:
	Isa	Hariduse järk	Praktika aastad

Lisatundide arv..... Toetustsaajate pere

Palga summade erinimetused

Kuud	Põhipalk riigisummamdest	Põhipalk maakonna summamdest	Tasu lisatundide eest riigi summ.	Tasu lisatundide eest maakonna summamdest	Asetäite tundide tasu	Perekonna abiraha	Lisatasu (13 ja 14. kuu palk) riigi summamdest	Lisatasu (13. ja 14. kuu palk) maakonna summamdest
Jaanuar								
Veebruar								
Märts								
Kokku aast.								

Omavalitsuse tuletõrje asutamine tehtagu ka valdadele sunduslikuks.

J. Kokamägi.

1924. a. võeti Riigikogu poolt vastu tuletõrje seadus, mis pidi kindla aluse panema tuletõrje korraldusele, kuid kahjuks peab ütleva, et tegelik elu on vastolus nii mõnegi paragrahviga, mis see seadus eneses sisaldab.

Selle seaduse § 1. järele asutatakse tulekustutamiseks ja abiandmiseks tuleõnnetuste juures riiklik, omavalitsuse, vabatahtlik ja eraasutuste ning ettevõtete tuletõrje; § 3. järele asutatakse omavalitsuse tuletõrje tarviduse järele ühe või mitme omavalitsuse piirkonna jaoks. Omavalitsuse tuletõrje asutamine on linnale ja alevile sunduslik, kui linnas või alevis ei ole vabatahtlikku tuletõrje ühingut.

Nagu § 3 näha on tuletõrje asutamine sunduslikuks tehtud linnale ja alevile, kuna

valdadele see kohustav ei ole. Puuduvad andmed selle kohta, mille peal põhjenes valitsuse seisukoht valdadele tuletõrje mitte-sunduslikuks tegemisel. Kas kardeti, et omavalitsused sellega majandusliselt raskesse seisukorda sattuvad, või kardeti eraalgatuse hävitamist. Mis puutub majanduslisse seisukorda, siis võib ütelda, et ka varem ja hiljem on omavalitsustele kohustusid õige kergel käel peale pandud, ilma et küsitud oleks, millega neid kulused katta. Kõigil on veel väga selgesti meeles, kui popsiseaduse arutamisel popsimaade korraldamise kulud omavalitsustele peale taheti panna. Õnneks ei leidnud see paragrahv Riigikogus poolehoidu ja kustutati maha. See olgu vaid toodud näitena, et igakord mitte nii isalikult omavalitsuste

Palga norm kuus aasta algul Mk.....

“ “ .....

“ “ .....

Palga aste..... “ .....

konna liigete arv.....

Aasta jooksul ettetulnud muudatused:			
Ettekirjt. aeg.	N ^o	Milles muudatus	Muudatus summa kuus
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

Kokku palka. saada kuus	Maha arvata	Välja- maksta	Eelmises lahtris täh. summa kätte- saamise aeg ja allkiri		Märkused
			.....	.....	
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

eest ei hoolitseta. Ka see kartus, et tuletõrje valdadele sunduslikuks tegemisega kaob ära era-algatus, ei ole millegagi põhjendatud. Ennem võiks loota, et just sarnasel korral era-algatusel ellukutsutud vabatahtlised tuletõrje ühinged intensiivsemalt oma ülesannete täitmisele asuvad.

Kes vähegi tuletõrje asjaga maal tegemist on teinud, see võib tõendada, et just toetuse puudus paneb vabatahtlised tuletõrje ühinged lonkama. Kui aga tuletõrje valdadele sunduslikuks tehakse, siis oleks ka vallad sellest rohkem huvitatud ja püüaks ka vabatahtlikke tulisemale tööle kihutada.

Praegune omavalitsuste poolt vabatahtl. tuletõrjele antav toetus on niivõrd väikene, et toetusest, kui niisugusest, üldse juttu ei saa olla. Nimelt peavad vallaomavalitsused kõigest 1/4°/o oma kulude eelarve summast tuletõrjele toetuseks andma. Keskmise valla eelarve juures teeks see välja umbes 1500—2500 marka, mida küll õige väikeseks toetuseks tuleb lugeda, iseäranis

neis valdades, kus mitu tuletõrjet tegutsevad ja kus see raha nende vahel ära ja-gatakse.

Teisest küljest on aga vabatahtlik tuletõrje omavalitsuse kontrolli alla pandud. Nii nõutakse vabat. tulet. ühingu põhikirja registreerimisel kohaliku omavalitsuse esituskogu nõusolekut (§ 6) ja ühingu tegevuse lõpetamise puhul läheb ühingu varandus üle samu ülesandeid täitvale kohaliku ühingu või samaks otstarbeks kohaliku omavalitsusele (§ 7). Nii esimene kui ka teine seisukoht võib vabatahtlised tuletõrje ühinged väljapääsemata seisukorda viia. Kui omavalitsuse esituskogus istuvad mehed, kes kokkuvõtmise või mõne muu tähe all keelduvad nõusolekut andmast, siis võib mõnes vallas sarnane seisukord tekkida, et vald jääb täiesti ilma tuletõrjeta. Vallaomavalitsusel endal aga ei ole tuletõrje asutamine sunduslik. Mis puutub varanduse üleminekusse kohaliku omavalitsusele ehk

teisele ühingule, siis võivad ka siin raskused ülesse kerkida. On ju meil õige palju tuletõrje seltsi ja ühinguid, millel õige pikk iga seljataga ja ka varandused ning kapitalid õige suured. Näiteks seltsimajad, erikapitaalid jne. Neil varandustel ei ole tuletõrjega midagi ühist. Seaduse järele aga langevad need varandused siis täielikult kas teisele kohalikule ühingule või omavalitsusele. See tasuta varanduse omamine võib mõnele naaberseltsile kiusatuseks saada, sest on ju õige paljudes valdades rohkem kui üks selts olemas.

Avalikkude raamatukogude seadusega tehti raamatukogu asutamine valdadele sundslikuks, kuid seal juures lubati ka eraraamatukogudel täita aval. raamatukogu ülesandeid. Eraraamatukogu tegevuse lõpetamise korral, või ta enam ei täida avaliku raamatukogu ülesandeid, lähevad kõik riigi ja omavalitsuse summadega ostetud raamatud üle kohalikule omavalitsusele raamatukogu asutamiseks. Ka omavalitsuse ja riigi toetus raamatukogudele on võrdlemisi suurem kui tuletõrjele. Kas ei oleks siin võidud tarvitada ühist mõõdupuud? Ei ole ju tuletõrje vist mitie väiksema tähtsusega.

Praegu on palju valdasid, kus ei ole vabatahtlikku ega ka mingisugust muud tuletõrjet. Mõnes vallas täidab tuletõrje kohustusi ja annab tuleõnnetuste korral abi tulekahju kordadel vastastiku abiandmise selts. See abi seisab selles, et selts on

muretsenud omal ajal üks ehk kaks pritsi ja need paigutanud tähtsamatesse küladesse, kuid neil puuduvad inimesed, kes oskavad nendega hädakorral ümberkäia ja selle eest hoolt kanda, et nad alati korras oleksid.

Veel võiks ütelda, et need vallad, kus puudub vabatahtlik tuletõrje, ei kannu mingisugust kohustust tuletõrje seaduse põhjal. Sellega oleks ka osa valdasid kulude suhtes eesõigustatud seisukorras.

Omavalitsuse tuletõrjele ei saa mitte vähem tähtsust anda kui riiklisele. Kodanikkude varandus vajab samast kaitset. Põlütöoministeeriumi korralduse järele asutatakse igasse riigimõisa riiklik tuletõrje, et ärahoida tuleõnnetusi ja vähendada kulusi, mis hoonete kinnitusega ühenduses ja mis aastas kaunis nimetamisväärt summa ära neelab.

Kui nüüd igasse riigimõisa juba eriline riiklik tuletõrje asutatakse, siis peab ka tingimata vähemalt igasse valda oma tuletõrje, kas vabatahtlik ehk omavalitsuse asutatama. Seda ei saa meie aga muidu kätte, kui tuletõrje seaduse täiendamise tõttu ja nimelt: tuletõrje asutamine tehtagu sundslikuks ka igale vallaomaomavalitsusele, seal, kus vabatahtlik tuletõrje puudub. Ka veel mõned teised paragrahvid tuleks tegelikule elule vastavalt muuta. Siis ehk suudame paremaid tagajärgi sellel alal saavutada.

Eesti vapid.

A. K. Martinson.

Teatavasti võeti heraldika teadlaste tõenduste järgi vapid juba muistsel ajal üksikute riikide, riigi osade, linnade ja rahva suguharude poolt tarvitusele, missugune moodus terves ilmas tänini ka püsinud on.

Vähemalt igal riigil ja vanemal linnal on oma vapp olemas, millel terve ajalugu selja taga. Samuti leidub üksikutel seltsidel, ühisustel, korporatsioonidel j. n. e. arutihti vastavate kujunduste näol oma embleemid (vapid), mida meie nende pitsatite, rinnamärkide lippude j. n. e. peal näha võime.

Ka näidatakse, et igal Eesti sugukonnal, järjekult ka Eesti rahvavanematel muistsel ajal samuti oma vapid on olnud, mida õuemärkideks hüütud.

Muistsed õuemärgid (Eesti vapid) olla

veel praegugi mitmel pool Eestis, iseäranis aga saartel ja rannamail tarvitusel, lõigatult näituseks tuulelippude, venede, kurikate, väravasammaste, hoonete seinpalkide, katuse ulviaukude, äärelaudade ja muude asjade sisse.

Tänini Pärnumaalt saadud õuemärgid kujutavad enamasti mitmesuguseid lihtsaid geomeetrilisi joonistusi ja kriipsukest nagu: kolmnurgad, vinkled mitmesugustes seisandites ühe või mõne kriipsu juurde lisadustega või jälle ristikesed ja kriipsukesed üksi, mispärast neist väga kergesti täpseid väljendusi paberile joonistada võib.

Seni pole keegi nende ja muude sarnaste ajalooliselt tähtsate mälestusmärkide korjamist Eestis kavakindlalt toimetanud. Küll

aga oleks nüüd viimane aeg kõikide mälestusmärkide kogumist ja jäädvustamist läbi viia.

Kuna Harjumaa saartel ja rannamail õuemärkisi ja teisi muinsusi arvatavasti veel rohkesti leidub, kavatseb Harju Maakonnaavalitsus Harjumaa õue ja muude vanaaegiste märkide kogumisele asuda, nende alalhoidmiseks ja võimalust mööde trükkis avaldamiseks.

Selle kavatsuse läbiviimine on ainult siis võimalik ja võib soovitavaid tagajärgi anda, kui omavalitsus-, haridus- ja seltskonna tegelased maakonnas kaastöölisena sellest osavõtavad.

Väga soovitav oleks kui kõik, kelle ringkonnas tähendatud märkisi veel leidub, neid koguks ja Harju Maakonnaavalitsusele (Tallinn, S. Roosikrantsi t. 12) saadaks.

Koguda tuleks teateid eelkirjeldatud õuemärkide ja vappide ning puust kalendrite või sirvilaudade üle.

Nende leidmise puhul iga õuemärk (võimalikult ka „Sirvilaua“ märkide kujundid) paberile ära joonistada ning iga joonistuse juurde ka saadud teated märkide kohta, nimelt:

a) elamispunkti nimetus, s. o. talu j. n. e. ning kus külas ja vallas asub,

b) elusoleva vanema sugukonna liikme ees- ja priinimi ning aadres kelle õuemärk.

d) kas õuemärk praegu tarvitusel ning missuguse asja pealt kopeeritud ja missuguste asjade peal peajasjalikult tarvitati ehk tarvitatakse;

e) muud märkused, kui vana arvatakse õuemärk umbeski olema ning kas ja missugused vanad jutud (legendad) selle märgi kohta käivad j. n. e.

Kihnu valla (l'ärnu maakonnas Kihnu saarel) talude õuemärgid, kogutud hra M. Kurul'i lahkel kaasabil.

Sääre küla:

Tälle talu — Pärt Elias

Alametsa talu — Enn Vesik

Umba talu — Job Kiigajaan

Arvi talu — Arvi Allik

Mereäärse — Jakob Türk

Kotti talu — Enn Kott

Malle talu — Jaan Kiigajaan

Annuse talu — Peeter Soop

Ansu talu — Mihkel Oad

Tiidu talu — Tohver Vesik

Kossu talu — Jaak Kosser

Kossu talu — Hendrik Kosser

Käära talu

Käära talu

Jakobi talu — Jüri Täll

Tooma talu — Toomas Köster

Koigu talu — Mart Matt

Kurase-Aadu — Mihkel Arget

Pärdu talu — Mart Matt

Vahkle talu — Toomas Vahkel

Käära talu — Joosep Türk

Lemsi küla:

Pulli talu — Johan Pull

Juhkama talu — Kust. Köster

Pulli talu — Toomas Pull

Johani talu — Pärt Vidrik

Rootsi küla:

Entsiko talu — Jaan Meister

Lauri-Tooma talu — Elias Vesik

Mattu talu — Jüri Vesik		Annuse talu — Joosep Allik	
Aabrami talu — Mihkel Alas		Kalmu talu — Jaan Lamend	
Mattu talu — Jüri Vidrik		Tönise talu — Jüri Laarens	
Lina küla: Peetre talu — Toomas Vesik		Ala talu — Mart Alas	
Palu talu — Daniel Palu			

Maakonnavalitsuste 1926 a.

Kulude ja tulude nimetus peatükkide järele	M A A K O N N A									
	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
		0 0		0 0		0 0		0 0		0 0
TULUD:										
I. Maksud omaval. maksusead.	17 615 797	28,3	12 266 000	27,3	12 240 000	36,64	10 617 000	30,3	14 599 500	31,25
II. Toetussummad	40 421 018	65,1	14 890 717	33,2	11 533 542	35,	20 518 430	58,8	21 941 185	49,1
III. Tagasisaadavad kulud	1 076 000	1,72	15 586 087	34,87	4 396 400	13,3	600 000	1,72	172 750	0,37
IV. Ettevõtted	—	—	—	—	—	—	191 000	0,55	—	—
V. Varanduste tulud	1 642 000	2,63	78 000	0,17	36 000	1,1	175 000	0,5	396 928	0,85
VI. Laenud	437 385	0,7	1 798 000	4,0	4 506 588	13,6	2 594 466	7,42	3 605 951	7,73
VII. Mitmesugused tulud	960 000	1,55	200 000	0,46	450 000	1,36	250 000	0,71	5 938 869	12,7
	62 152 200	100	44 818 804	100	33 162 530	100	34 945 896	100	46 655 183	100
KULUD:										
I. Maakonnanoikogu	610 000	0,98	140 000	0,31	265 000	0,8	330 000	0,95	300 000	0,64
II. Maakonnavalitsus	5 951 800	9,55	3 575 500	8,0	2 882 000	8,6	2 990 700	8,56	3 760 300	8,06
III. Administratiiv ala	1 091 000	1,75	306 000	0,68	750 000	2,26	120 000	0,34	419 000	0,9
IV. Haridus	15 583 800	25,08	16 303 717	36,46	13 562 756	41	10 074 596	28,70	17 631 991	37,84
V. Tervishoid	4 542 800	7,29	3 543 500	7,9	4 875 808	14,7	2 909 200	8,35	2 568 875	5,52
VI. Hoolekanne	3 792 518	6,1	2 465 825	5,49	3 100 546	9,31	275 000	0,79	2 207 000	4,5
VII. Põllumajandus	4 106 382	6,62	2 534 000	5,65	4 527 420	13,7	1 467 600	4,18	1 284 500	2,75
VIII. Tööd, ehitus ja liik. ab.	23 437 016	37,8	11 958 487	26,61	1 172 000	3,53	13 000 000	37,32	15 919 575	34,3
IX. Ettevõtted	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X. Varanduste kulud	770 000	1,22	750 000	1,67	50 000	0,15	1 465 000	4,18	652 600	1,4
XI. Kapitaalide asutamine	50 000	0,08	—	—	—	—	—	—	65 000	0,35
XII. Laenud	50 000	0,08	1 060 000	2,37	850 000	2,57	1 219 800	3,48	115 800	0,68
XIII. Mitmesugused kulud	1 231 348	1,98	1 435 000	3,2	677 000	2,02	694 000	2,0	1 030 542	2,2
XIV. Tagavara summad	935 565	1,47	746 775	1,67	450 000	1,36	400 000	1,15	400 000	0,36
	62 152 200	100	44 818 804	100	33 162 530	100	34 945 896	100	46 655 183	100
Ühe elaniku kohta kulusi	682,91		883,49		473,83		592,98		658,25	

T ä h . : Kuigi maakonnavalitsuste 1926 a. eelarvete summade järele protsendid ja lõpul kulude tähelepannes kulude VIII peatüki summe, peab järelutama, et osa maakondade on arvesse võtnud ainult otstarbeks, kuigi eelarve kava ka viimase ette nägi. Selle tagajärjel on neil maakondadel toetussumma märksa väiksemad, kui nad ühtlase eelarve kokkuseadmise viisi juures oleksid olnud.

Tohvri talu — Toomas Veski

Jaagu talu — Mihkel Laarens

Võhke talu — Johan Vesik

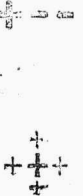
Jaagu talu —

Uulu valla (Pärnu maakonnas) talude seni kogutud õue-märgid.

A. Martinson'i isa Karli vana isa Jüri talu „Tahma“ õue-märk, mis kuulub ajasse umbes 175 a. tagasi.

„Kesküla“ talu asutaja Karli õue-märk, mis kuulub ajasse umbes 150 a. tagasi . . . . .

tulude ja kulude eelarvete kokkuvõtte.

N I M E T U S												KOKKU	
Saaremaa		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru			
	0/0		0/0		0/0		0/0		0/0		0/0		0/0
6 354 778	26,2	24 445 190	30,0	6 096 000	43,88	15 325 000	47,58	22 913 278	46,4	11 796 199	25,0	154 268 742	32,83
10 160 096	41,37	46 381 242	56,5	7 136 550	51,4	9 900 910	30,8	17 732 980	35,72	28 202 048	60,2	228 818 718	48,5
3 126 517	12,87	1 548 950	1,66	255 000	1,84	1 154 037	3,57	441 000	0,89	3 167 291	6,73	31 524 032	6,7
158 444	0,65	75 000	0,09	25 000	0,18	485 000	1,51	4 216 526	8,5	—	—	5 150 970	0,11
1 288 415	5,26	3 138 110	3,83	215 000	1,55	619 000	1,92	409 400	0,82	134 000	0,28	8 138 853	1,73
3 053 273	12,6	2 937 500	3,58	—	—	3 984 549	12,4	2 996 593	6,04	3 496 462	7,42	29 410 767	6,26
255 000	1,05	3 612 824	4,37	160 000	1,15	731 504	2,27	807 000	1,63	175 000	0,37	13 540 197	2,87
24 396 523	100	82 138 816	100	13 887 550	100	32 200 000	100	49 516 777	100	46 971 000	100	470.845.279	100
160 000	0,66	250 000	0,3	110 000	0,7	310 000	0,96	380 000	0,77	412 000	0,88	3 267 000	0,69
2 067 370	8,5	6 023 650	7,35	2 433 500	17,6	3 199 866	9,86	6 797 200	11,69	3 731 000	8,04	42 412 886	9,0
131 885	0,54	1 167 800	1,42	495 000	3,59	1 285 952	3,96	891 185	1,8	222 000	0,47	6 879 822	1,46
11 870 971	48,37	25 051 821	30,6	6 634 848	47,8	15 327 513	47,77	21 229 622	42,86	14 661 991	31,2	167 933 626	35,65
4 200 200	17,2	4 640 140	5,55	977 000	7,07	3 189 005	9,9	3 060 372	6,17	2 301 771	4,92	36 808 671	7,84
1 159 380	4,8	3 575 325	4,35	980 000	7,07	2 983 594	9,3	2 097 930	4,23	6 361 928	13,5	28 999 046	6,16
1 479 920	6,1	3 270 200	3,98	684 000	4,93	3 168 800	9,89	6 553 436	13,2	1 705 000	3,64	30 781 258	6,54
2 076 800	8,51	28 510 500	34,81	830 000	6,0	1 311 600	4,07	4 513 000	9,13	15 035 622	32,2	117 764 600	25,0
—	—	—	—	—	—	—	—	18 000	0,03	—	—	18 000	0,00
107 500	0,44	870 871	1,06	5 000	0,03	289 000	0,9	3 171 000	6,41	35 000	0,00	8 165 971	1,74
600	0,0	2 937 500	3,58	—	—	230 000	0,72	—	—	90 000	0,01	3 473 100	0,74
382 260	1,7	3 458 465	4,1	—	—	50 000	0,01	377 000	0,76	950 000	2,01	8 713 325	1,85
591 887	2,5	1 569 544	1,91	531 480	3,83	322 823	1,0	1 008 908	2,1	685 688	1,46	9 778 220	2,08
167 750	0,68	813 000	0,99	206 722	1,38	531 847	1,66	419 124	0,85	779 000	1,67	5 849 754	1,25
24 396 523	100	82 138 816	100	13 887 550	100	32 200 000	100	49 516 777	100	46 971 000	100	470 845 279	100
459,37		691,59		514,20		483,91		456,45		615,14		595,44	

summa iga elaniku kohta väljatoodud, ei saa neid võrdlusandmetena täpselt õigetena võtta, sest need summad teede peale, mis maakonna enese kassast tulevad, välja jättes riiklist toetust selleks mad.tuludes, teede ehituse kulud kuludes ja eelarve kogusummad, samuti kulu ühe elaniku kohta

Omavalitsuste päevauudised.

Milleks määratakse toetusraha?

Riigi eelarvesse võetud toetusrahast õpetajate palkadeks maksetakse Haridusministeeriumi poolt, viimase teatel sellekohase järeloküsimuse peale, õpetajate ja koolinõunikude palkadeks ja laste abirahadeks maakonnavalitsuste poolt esitatud summad.

Muudatused raudtee sõiduplaanis.

E. Maakondade Liidu märgukirja põhjal 21. aprillist s. a. Teedeministrile (vaata „Maaomaval.“ Nr. 8 lehek. 133) peeti 23. aprillil Teedeministeeriumis uus koos-

olek raudtee sõiduplaani asjus ära. Et võimalust ei leitud Haapsalu—Tallinna vahelisel teel muudatusi teha, otsustati paluda, et Haapsalu pangad kella 3-ni lahti oleks, mis võimaldaks rongiga sisse-sõitjatel pangas selsamal päeval asju ajada, kuna Rakvere ja ümbruskonna rahuldamiseks võimaldada sinna sõitjatel kell 6 õhtu väljasõita rong Nr. 1-sega kuni Tapani, kust äripäevadel kaubarong ühe 3 klassi vaguniga Rakvereni käiku määrata.

Selle koosoleku otsuse kohaselt on Eesti Pank korralduse teinud, et E. P. Haapsalu osakond kella 10—3 avatud oleks, 3. maist alates.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Arhiivaalide alalhoidmisest.

Teadasaades, et mõnes omavalitsuses arhiivaale küllalt hoolikalt alal ei hoita, pööras Riigi Arhiiv Nõukogu sellekohase otsuse põhjal Arhiiv Nõukogu liikme omavalitsuste esitaja hra T. Lauri poole ettepanekuga, et see asjaolu peale tähelepanu juhiks. Viimane pööras selles asjus omavalitsuste liitude kaudu linna- ja maakonnavalitsuste poole.

Nüüd on maakonnavalitsused valla- ja alevivalitsustele uue meeldetuletuse arhiivaalide alalhoidmise asjus teinud, tähendades, et revideerimiste puhul ka arhiivide korrashoidu arvess võetakse.

Viljandi maakonnanõukogu koosolek 22. ja 23. aprillil 1926 a.

Kaitseliidu päralt olevad liikumisabinõud

Viljandi maakonnas vabastatakse maakonna heaks võetavatest maksudest.

Maakonnavalitsuse abiesimeheks valitakse Hans Reiner, asunik.

Jaoskonna arst V. Tănassilma.

Ühendatud Viljandi - V. Tănassilma jaoskonna tervishoiuarsti asukoht otsustatakse Viljandist üle viia V. Tănassilma ja end. Viljandi jaoskonnaarsti ametlik tegevus tervishoiu alal panna maakonna-ambulaatoriumi juhataja peale.

Maakonnavalitsuse 1924 a. aruanne kinnitatakse maakonnavalitsuse poolt kokku-seatud kujul. Aruanne näitab tulusid 35.735.349 mk. 43 p., kulusid 35.705.993 mk. 40 p., seega ülejääk 29.356 mk. 03 p.

Maakonna 1926 a. eelarve võetakse vastu ja kinnitatakse 32.200.000 marga suuruses. Selle juures on eelarve tulude poolel sissetulekuna ettenähtud laen 3.984.549 mk.

Tulumaksu kindlustusel laenu tegemine.

Et maksud aeglaselt sisse tulevad ja eelarveliste väljaminekute katteks kassas raha puudus ei tuleks, otsustatakse m.-v-le luba anda Riigikassast ehk Eesti Pangast tulumaksu kindlustusel laenu teha 3 miljoni marga suuruses.

Lõuna-Eesti põllutöökoolile Olustveres

kindlustakse maakonna vastutusel kooli majapidamise korraldamiseks Põllutööministeeriumi juures asutatud põllumajandusliste kutsekoolide ja katsejaamade riiklisest toetuslaenu fondist laenu 1 miljoni marga suuruses.

Tuletõrje valvekorra pidamise eest maakonnas toimepandavatel avalikudel ettekannetel, lõbustustel ja näitustel määratakse valvekorra pidajatele 20 mk. tunnis.

Mustla alev

otsustatakse eraldada Tarvastu vallast, arvates 1. jaanuarist 1927 a., ja seal ise-

seisev aleviomavalitsus ellu kutsuda Vene ajut. valitsuse 15. juuli 1917 a. seaduse alusel.

Maakonnaavalitsuse ametnikkudele ja teenijatele

otsustatakse maksa kulueelarve tagavara summast riigiteenijate eeskujul ühekordset palgalisa ühe kuu palga suuruses ja neile, kes õigustatud perekonna-abiraha saama, lisaks veel ühe kuu perekonna-abiraha,

missugused palgalisad palkade uuesti normeerimisel neil arvesse võetakse. Selle palgalisa alla arvatakse ka maakonnaavalitsuse liikmed.

Vallasekretääride eksamid.

Viljandi Maakonnaavalitsus korraldab vallasekretääride eksamid 21.—23. juunini ja Pärnu Maakonnaavalitsus 28. 30. juunini.

Riigikohtu seletused.

Kuidas lugeda vallanõukogu administratiiv-kaebuste sisseandmise tähtaega.

Administratiiv kohtupidamise korra par. 9-nda põhjal tulevad administratiivkaebused ja protestid kohtule sisseanda ühe kuu jooksul, arvatud sellest päevast, millal protesti ehk kaebust väljakutsuv määrus, korraldus ehk otsus teada anti kaebajale. Hiljuti kerkis Riigikohtus Taevere vallanõukogu kaebuse arutamisel vaielus, kuidas tuleb aga seda tähtaega vallanõukogude kaebamiste juures võtta. Asjaolud on siin järgmised:

Taevere vallanõukogul oli valla koolikoha planeerimise pärast lahkarvamine tekkinud Planeerimise Peakomisjoniga ja vallanõukogu andis vaieluse all oleva küsimuse Riigikohtule lahendada.

Asja arutamisel palus Põlutööministeeriumi volinik kaebust läbivaatamiselt kõrvaldada, sest vallanõukogu olevat ühekuulise kaebuse sisseandmise tähtaja mööda lasknud.

Vastu vaidles vallanõukogu volinik, seletades, et kaevatav otsus on vallavalitsusele küll maikuu keskpaigas juba teada olnud ja kaebus on alles augusti kuu keskpaigas kohtule sisse antud. Vallanõukogu saanud aga otsuse teada juulikuu lõpupäivil, sest maikuu keskpaigast kuni nimetatud ajani ei ole vallanõukogul kibeda põllutööaja tõttu istumisi olnud. Kaebaja volinik arvas, et edasikaebe tähtaega tuleks hakata käesoleval korral lugema sellest päevast, kui tervele vallanõukogule see teatavaks sai, mitte aga sellest ajast, kui see vallavalit-

susele ehk osa vallanõukogu liikmetele teada anti, sest voliniku arvates ei võinud vallavalitsus ise mingisugust otsust teha, vaid tema ülesanne on ainult jooksvaid asju ajada.

Prokurör avaldas arvamist, et käesolevat küsimust ei või kaebaja poole väidete seisukohalt lahendada, sest siis võiks edasikaebe tähtaega kuni lõpmatuseni pikendada, kuna vallavalitsus võib otsuse nõukogule oma arvamise järele viivitada.

Kohus otsustas kaebust läbivaatamiselt kõrvaldada. „Post.“

Kas alevivalitsusel on õigus alevivolikogu otsuse eest kohtus väljaastuda?

Elva alevivalitsusel on juba kauemat aega sekeldusi turuplatsi asukoha pärast. On tulnud mitmed korrad selle küsimusega seotud asjade pärast kohtus esineda. Hiljuti pidi Riigikohtus jälle üks alevivalitsuse kaebus Siseministri otsuse peale arutusele tulema. Enne asjaarutamist aga tõstis Siseministeeriumi volinik küsimuse üles, kas on alevivalitsusel õigus alevivolikogu otsuse eest välja astuda, ilma et tal selleks erilist sanktsiooni volikogult oleks.

Siseministeeriumi voliniku arvates alevivalitsusel seda õigust ei ole. On näha küll, et volikogu otsustas Siseministri otsuse vastu kaebust tõsta. Alevivalitsusele aga selleks volitusi ei ole antud. Sellepärast palus ta kaebust läbivaatamiselt kõrvaldada.

Kohus tuli selle palvele vastu ja kaebus ei tulnud sisulisele arutamisele. „Post.“

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 34. Vene keele tarvitamisest Vene rahvusega vallaomavalitsuse asjaajamises.

Petseri maakond jaguneb 11 valda, nendest on 5 eesti (rahva enamus eestlased — setud) ja 6 vene (rahva enamus venelased) valda.

Eesti valdade vallavalitsustes on asjaajamine, raamatupidamine ja kirjavahetus eesti keeles, kuna vene valdades sekretäridelt nõutakse kohaliste vallavalitsuste ametnikude, vallanoökogude ja Petseri maakonnavalitsuse poolt, et asjaajamise, raamatupidamise ja kirjavahetuse keeleks vene valdadega, kohaliste algkoolide juhatajatega ja Petseri maakonnavalitsusega oleks vene keel. Vallavanemad, nende abid, vallakäskjalad ja külavanemad, niisama ka osa sekretäride abilistest eesti keelt ei oska ega ei näita üles soovigi seda ära õppida, sellepärast tuleb kohalistele sekretäridele kõik eestikeeles sisestunud kirjad, juhtnõõrid, „Riigi Teataja“ j. n. e. venekeelde ja valla piirkonnas venekeeles kogutud teatelehed ja avaldused eesti keelde ümber tõlkida, mis sekretäride töökoormat märksa suurendab.

Palun selgitust, missuguste seaduste ja määrustega on niisugune erand vene valdades põhjendatud, kas on vene valdade vallavalitsustele lubatud ametlikke dokumente, nagu igasuguseid tunnistusi väljanda, allkirju tõestada j. n. e. vene keeles ning kuivõrd peaks siinsete vene valdade omavalitsuse ametnikud riigi keelt oskama?

Sekretäär vene vallas.

Vastus:

Põhiseaduse § 22 järgi võib neis kohtades, kus elanikkude enamus ei ole Eesti, vaid kohalikul vähemusrahvusel, kohalikkude omavalitsusasutuste asjaajamise keeleks olla selle vähemusrahvuse keel, kus juures igal ühel õigus on tarvitada neis asutustes riigikeelt; läbikäimises aga riiklikkude asutustega, kui ka nende omavalitsusasutustega, kus ei ole tarvitusel sama vähemusrahvuse keel, peavad tähendatud omavalitsusasutused tarvitama riigikeelt. Teiste sõnadega, põhiseadus paneb maksma vähemusrahvuste keelte tarvitamise suhtes seda sama korda, mis Vene ajal Baltimaal maksev oli kohalikkude keelte tarvitamise kohta. Omavalits. elluvüümise seaduse (Seadl. ja valits. korrald. kogu 1917 a. — Nr. 173) § 11 järgi määrati kindlaks asjaajamise

keel kubermangu ja maakonna semstvo nõukogudes tähendatud asutuste otsustega, kusjuures igalühel oli õigus tähendatud asutuste poole pöörduda ning neilt vastused saada vene või ühes kohalikkudest keeltest; § 12 aga nägi ette, et terve läbikäimine riigi keskvoimudega samuti ka kohalikkude asutustega sünnib vene keeles. 14. septembri 1885 a. seaduse järgi võis olla valla omavalitsustes asjaajamise keeleks Eesti, Läti või Saksa keel; kuid läbikäimises kõrgemate riigiasutustega tuli tarvitada vene keelt (§ 3). Nõudes läbikäimist vene keeles, ei nõudnud aga tähendatud seadus ühtlasi, et kõik valla omavalitsuse ametnikud oskaksid vene keelt; vene keele oskust nõudsid vastavad võimud ainult valla kirjutajatelt.

Meie põhiseadus nõudes läbikäimist eelpool tähendatud juhtumistel riigi keeles, samuti ei sea üles nõudmist, et vastavate omavalitsuste ametnikud (nüi valitavad kui ka nimetavad) oskaksid riigikeelt. Riigikeele oskust nõutakse ainult vallasekretäridelt (v. Siseministri poolt kinnitatud eksami kava vallasekretäri kutse omandamiseks) ja perekonnaseisu seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 121/122 — 1925 a.) § 7 ette nähtud isikutelt.

Mis puutub tunnistustesse jne., siis tuleks neid välja anda riigi keeles, kui nemad ei ole määratud esitamiseks omavalitsusasutustele, kus asjaajamise keeleks sama vähemusrahvuse keel.

Küsimus Nr. 35. Koolimaa eraldamisest talumaast ja mõisamaa ühendamise talumaaga.

Kas on võimalik eraldada talumaast (endine orjuse ehk vaku maa) ostuteel omaniku nõusolekul uue Maakorralduse seaduse („R. T.“ Nr. 23 — 1926 a.) ehk muul põhjal tükk maad alla Liivimaa talur. sead. § 114 ja 223 tähendatud normi valla koolimaja asemeks, nii et valla kogukond selle maa oma nimele saaks kreposteerida?

Ehk kas on vallakogukonnal õigus ostuteel valla omanduseks olewa endise mõisamaa krundi (Landstelle — vaata Balti erasead. § 597 p. 5) külge ühendada kõrval olevast talumaast samaks otstarbeks tükk maad, mille suurus vähem, kui seda Liivimaa talur. sead. § 114 ja 223 nõuavad ja kas on kitsendused, et endist talu (orjuse) maad ei või mingi tingimisel endise mõisamaaga ühendada, kaotatud ja missuguse seadusega? Vallasekretäär.

Vastus:

Küsimus, kas on kõne all oleval juhtumisel maksvad Liivimaa talur. sead. § 114 ja 223 ette nähtud kitsendused, on vaieldav. Tugedes ainult tähendatud paragrahvidele, tuleks küsimuse peale vastata jaatavalt. Kuid mõned kaudsed näpunäited, mis leiduvad Liivimaa talurahva seaduses ja avalikkude algkoolide seaduses („Riigi Teataja“ Nr. 75/76 — 1920 a.) lubavad siiski oletada, et tähendatud kitsendused maade võõrandamisel valla koolide jaoks, ei ole maksvad. Nimelt Baltimaa valla kogukonna seaduse (Üldkuberm. asut. sead. § 18 (märkus) lisa, S. k. II k.) § 4 ja Keisri poolt 4. juunil 1865 a. kinnitatud Baltimaa komitee (Оубоѣйскаго комитета) journali p. 2 järgi võis võõrandada koolide jaoks orjuse maad kuni 3 vakamaani (v. Jakoby: „Liivimaa talurahva seadus“ lhk. 12 ja 201 ning Vasilevsky: „Baltimaa vallakogukonna seadus“ lhk. 35), millest tuleks järeldada, et maade võõrandamisel koolide jaoks on mõõduandvad mitte Liivimaa talur. sead. §§ 114 ja 223, vaid Baltimaa komitee journali p. 2 väljendatud põhimõte — nimelt, et maade võõrandamisel valla koolide jaoks ei ole alammäär, vaid ainult ülemmäär — selleks ülemmääraks on nüüd avalikkude algkoolide seaduse § 29 ettenähtud määr.

Samuti on vaieldav, kas on maksvad või on oma maksyuse kaotanud seaduslikud kitsendused mõisa ja talu maa ühendamise suhtes, sest, nagu teada, ei ole seisuste kaotamise seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 129/130 — 1920 a.) vastav osa (II teine lõige) veel maksma pandud (v. seisuste kaotamise seaduse osalise maksmapanemise seadus — „R. T.“ Nr. 129/130 — 1920 a., sead. Nr. 255). Kuid teiselt poolt, tugedes maaseadusele ja sellega ühenduses olevatele määrustele ja seadustele, võiks ka kaitsta seisukohta, et tähendatud kitsendused on oma jõu kaotanud.

Küsimus Nr. 36. Ühe perekonna liikmete teenimise kohta omavalitsuses.

Kas võib vallasekretääri abikaasa teenida oma mehe teenistuskohas vallasekretääri abina? M.

Vastus:

Võib. (Vaata küsim. Nr. 28 „Maaomaval.“ Nr. 9 — 1924 a.)

Küsimus Nr. 37. Maksude sissenõudmisest pristavi kaudu. 1925 a. määras vald ühele tööstuslisele asutusele tööstusmaksu üle 30.000 marga.

Maksu sissenõudmisel andis politsei jsk. ülem nõudelehe kohtupristavile üle. Vaatamata järelepärimiste peale, ei ole kohtupristav vallavalitsusele sellest midagi teatanud. Kas oli politseil õigus maksunõudet pristavile üle anda ja missuguses seaduses see ette on nähtud? Mis peab vallavalitsus tegema, et politsei ehk praegusel juhtumisel pristav selle maksu sisse nõuaks?

T. vallasekretäär.

Vastus:

Küsimusest ei ole näha, mis põhjustel politsei nõudelehe kohtupristavile üle andis, kuid võib arvata, et üleandmise põhjuseks oli see asjaolu, et politsei teades, olid kohtupristavi korralduses summad, mis ta samalt asutuselt oli sissenõudnud. Et need summad nõudjale veel väljaandmata olid, siis oli politsei õigustatud selle summa peale täitmist pöörama, nõudelehte kohtupristavile üleandes. Politsei tegevuse aluseks oli vastuvaidl. riiginõudmiste seadustik (положение о безспорных взысканиях казны — S. k. XVI k. II j.) ja Tsiviil kohtup. seadus. Kohtupristavi tegevuse peale võib kaebata rahukogu esimehele.

Küsimus Nr. 38. Tunnistajate ülekuulamisest aktide kokkuseadmiseks.

Kas vallavalitsus on kohustatud oma elanikkude palvet täitma, mis selles seisab, et mingisuguse fakti kindlakstegemiseks tunnustajad vallavalitsuse ette tuuakse, neid ülekuulata palutakse ja tehtud aktist ära kirja soovitakse ametikohale ehk kohtule ettepanemiseks?

Seda teed tarvitavad peaausjalikult endised mõisa teenijad ja maatükkide rentnikud teenistuse aja ja tingimiste kindlaks tegemiseks, kunas neil dakumendid selle kohta puuduvad. B.

Vastus:

Vallavalitsused on kohustatud seda tegema ainult seadustes otsekohe ette nähtud juhtumistel, näit. Tsiv. Kohtup. sead. § 885 põhjal on omavalitsused kohustatud väljaandma väesuse tunnustusi.

Kirjavastused.

J. H. Kaius. Tellitud aastakäigud on kõita antud ja saadetakse peale valmissaamist kätte.

H. A. L-s. Üldine Talurahva seadus (Vene Seaduste kogu IX köide). Vast läheb korda mõnest Tartu raamatukaupl. saada. Kindlat ostukohta ei tea juhatada.

On trükist ilmunud

esimene ja teine vihk, ilmumas kolmas ja neljas vihk,
vihkude viisi ilmuvast

Sundnormide kogu maaomavalitsuse kohta

Toimetajad

E. Maddison

Administratiiv asjade
Peavalitsuse juhataja

J. Kaiv

Kohtuministeeriumi kodi-
fikatsiooni osakonna liige

Väljaandja

Eesti Maakondade Liit.

See sundnormide kogu sisaldab kodifitseeritult maksvad seadused, mis maakonna-, valla- ja aleviomavalitsustesse puutuvad, ning on varustatud vastavate Riigikohtu ja Senati seletustega ning sundnormide ainelise tähestikuga, juhatajaga.

Sundnormide kogu koosneb umbes 20-st vihust.

Tellimine nende peale on avatud. Tellida võib ühe, viie ehk kümne vihu viisi. Tellimise hind kättesaatmisega: üksik vihk 75 m., viis vihku 325 m., kümme vihku 650 m. Tellimise aadress: Tallinn, S. Roosikrantsi uul. Nr. 12. Eesti Maakondade Liit. Ainus müügi-koht sealsamas. (Jooksev arve E. P. Tallinna osak. Nr. 609).